

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационния труд за присъждане на научната степен „доктор“ в Област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност: Икономика и управление (Туризм).

Изготвил становището: проф. д-р **МАРИАНА МАТЕЕВА ПЕТРОВА**,
доцент по научна специалност: 05.02.08 Приложение на ИТ в
икономиката (ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“),
професор по Икономика и управление (ИСМА)

Автор на дисертационния труд: Татяна Дмитриевна Одинокова

Тема на дисертационния труд: „Стимулирование инновационной активности малых и средних предприятий в туризме в Латвии” /Стимулиране на иновационната активност на малките и средните предприятия в туризма в Република Латвия.

Становището е изготвено на основание на решение от заседание на научно жури (Протокол 1/27.06.2019 г.), формирано със Заповед № 530/26.06.2019 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

1. **Общо представяне на дисертационния труд:**

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, списък на използваната литература (143 литературни и Интернет източници) и 1 приложение. Изложението съдържа основния авторски текст, представен в обем от 185 страници с включени 13 фигури и 11 таблици. публикациите по дисертационния труд са 5.

Обект на изследване са малките и средни туристически предприятия в Латвия.

Предмет на изследването – иновационната активност на малките и средни предприятия в областта на туризма и методите за нейното стимулиране.

Основната **цел** на дисертационното изследване е да се оцени иновационната дейност на малките и средни туристически предприятия в Латвия и да се разработят предложения за нейното популяризиране.

Дисертационният труд, представен от **Татяна Дмитриевна Одинокова** съответства на изискванията на Правилника за прилагане на ЗРАС в СА „Д. А. Ценов“. Представената разработка е оригинална.

2. **Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.**

Дисертацията е посветена на изключително актуален проблем, свързан с иновационната активност на МСП в туризма в Латвия; подобряване на икономическите механизми за стимулиране на туристическата индустрия в Латвия. Ниската относителна иновационна активност (Латвия е на последно място в ЕС), прави темата за нейното повишаване особено актуална, в това число в сектор туризъм.

Поставената цел е значима за икономическата система, а решаването на поставените задачи осигурява нейното постигане. Изследването безспорно е актуално и за България, тъй като Латвия по чисто геополитически причини изпреварва България, а това представлява сериозен интерес за нашата наука и практика.

Изследователската теза е правилно формулирана и моделира логиката на дисертационното изследване и приложения аналитичен инструментариум. Подобряването на методите за стимулиране на иновационната дейност на малките и средните

туристически предприятия ще позволи стабилен растеж на туристическия сектор в Латвия; увеличаване на конкурентоспособността на латвийския туризъм в региона и увеличаване на неговата роля в латвийската икономика.

Докторантът умело борави с инструментариума на научните изследвания, като за постигането на целта на този труд са използвани редица общи и специални методи: анализ, синтез, сравнение, статистическо наблюдение, социологическо изследване и др.

Дисертационният труд е структуриран в съответствие с поставената цел, научно-изследователските задачи, работната теза, обекта и предмета на изследването и отразява подхода на автора към изследваната тема.

Дисертационният труд се отличава с: последователност и логичност на изложението; много добро владение на терминологията по разглежданата проблематика; използване на богат инструментариум от методи за проучване и анализ; използване на значителна база от емпирични данни; задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите.

В увода са посочени някои основни характеристики на МСП, които са около 95% от всички предприятия в Латвия. Във въведението правилно са посочени актуалността на темата, обекта и предмета на изследване, цел и задачи, както и методите, които се използват.

В първа глава удачно са намерили място въпросите за изясняване на същността на основните използвани категории – иновация и иновационен процес, иновационна активност, активизация на иновационната активност и др. Обсъждат се видовете и формите на иновационна активност в съвременното предприемачество. Показани са основните характеристики на МСП в Латвия, техният относителен дял в икономиката на страната и тяхното териториално разположение, като личи свръх концентрацията им в столицата Рига (53%) и 18% край нея.

Личи опита за извеждане на научно аргументирани логически връзки между излагането на различни авторови концепции и собствени аргументации.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на методите и методологията на изследването на туризма. Разработен е модел на изследване на иновационната активност на малките и средни туристически предприятия в Латвия.

В третата практическа част на труда е направен анализ на политиката на ЕС в сферата на туризма, удачно се акцентира на използването на отделни програми, стратегии, програмни документи.

Разгледани са някои аспекти на усъвършенстването на системата за организация и стимулиране на иновационната дейност в туристическите предприятия в Латвия.

Разгледани са основните проблеми на туризма в Р. Латвия, като: намаляване на средните разходи на туристите за един ден при техен ръст до 8%; голяма туристическа сезонност, (до 80%), ниска конкурентоспособност и др. В дисертацията са разгледани и двата туристически клъстера, като „Латвийски оздравителен туризъм“ и национален парк „Гауя“.

Разгледано е развитието на туризма в Латвия и е акцентирано върху клъстерния подход за развитие на предприемачеството.

Проведено е анкетно проучване сред туроператори, на основата на разработения от автора модел.

Значителен изследователски интерес представлява анкетата с която авторът е направил оценка на перспективите и проблемите на инвестиционната дейност в туризма. Посочени са основните недостатъци, свързани с видовете туризъм и възможностите за държавна намеса.

В края на всяка глава са формулирани задълбочени изводи, а в края на дисертационния труд и в заключението са представени обобщени основните изводи и постигнатите научни и научно-приложни резултати от направеното изследване.

Формулирани са предложения за стимулиране на иновационната активност на туристическите МСП в Латвия.

Разработката е написана на правилен и достъпен научен език, което допринася за убедителност на изложението и непосредственост при възприемането.

Авторефератът е в обем от 53 страници. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд. Показва уменията на докторант **Татяна Дмитриевна Одинокова** да синтезира и обобщава, за да представи своите най-важни идеи и изводи.

3. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Запознаването с дисертацията позволява да се прецени, че целта на изследването е постигната, а поставените научноизследователски задачи са реализирани в пълна степен, което е отразено в съответстващата структура на този дисертационен труд.

Теоретическата и практическа значимост на резултатите от изследването се състои в идентифициране на редица проблеми в областта на иновационната дейност на малките и средни предприятия в туристическата индустрия.

Приемам формулираните от автора научни и научно-приложни резултати, като основните научни достойнства на дисертационния труд могат да се очертаят в следните насоки:

1. **обосновавана** е необходимостта от стимулиране на иновативната дейност на малките и средни туристически предприятия в Латвия.
2. **разработен е модел** за оценка на иновационната дейност на малките и средни туристически предприятия, въз основа на който за първи път е проведено социологическо проучване на МСП в туризма в Латвия.
3. **разработени** са мерки за стимулиране на иновативната дейност на МСП в областта на туризма.

4. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Квалификацията и професионалното развитие на **Татяна Одинокова** са дали възможност задълбочено и обективно да формулира и оцени проблемите, изследвани в дисертационния труд.

Основните положения и изводи на дисертационното изследване са представени и обсъждани на международни научно-практически конференции в Рига (2002-2017), Кемерово (2018), Варшава (2018). Резултатите от дисертационното изследване са представени в международни индексирани списания: Диалог (СА „Д.А.Ценов); Economics. Ecology. Socium. (Одеса, Украйна); Information Society Review, (ISMA, Riga) и сборници от конференции.

Резултатите от изследванията по темата на дисертацията са коректно представени пред научната общност с 5 научни публикации, от които едната е в Скопус. Те са дали възможност за популяризиране на научните резултати, получени в хода на изследванията. Отличават се с целенасоченост и аналитичност, добре аргументирана авторова позиция и отразяват постиженията на дисертационния труд.

5. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Приложена е **Справка** за изпълнение от докторанта на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика.

6. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд на тема „Стимулиране на иновационната активност на малките и средните предприятия в туризма в Република Латвия“ е добросъвестно осъществено научно-приложно изследване.

Нямам съмнение за личния принос на докторанта, изразяващ се в задълбочено изследване, идентифициране и предлагане на решения на някои проблеми, свързани със състоянието и перспективите на развитие на МСП в туризма в Латвия.

Поставените научноизследователски задачи са реализирани в пълна степен, което е отразено в съответстващата структура на този дисертационен труд.

7. Лични впечатления

Познавам докторант **Татяна Одинокова** от 2010 г., от съвместните участия в научни мероприятия, организирани в ИСМА, Рига, Латвия. Същата се отличава с отговорност и професионален опит, с умение да откроява и разрешава проблемите, което е демонстрирано и в самия дисертационен труд.

8. Въпроси по дисертационния труд

Препоръчително е научните изследвания на авторът да продължат и в бъдеще по изследваната проблематика и резултатите от тях да бъдат публикувани в международни издания с IF/IR, за което докторантът има богат практически опит и научен потенциал.

Кои са основните предизвикателства и проблеми пред иновационното развитие на МСП в туризма в съвременната конкурентна среда?

В какви насоки може да се търси бъдещо усъвършенстване на разработения модел за оценка на иновативната дейност на МСП в туризма?

Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Като взех предвид достойнствата на дисертационния труд, общата научна и практическа дейност на докторанта, неоспоримите му лични качества, постигнатите значими резултати в дисертационния труд, които представляват теоретични обобщения и решения на големи научни и научно-приложни проблеми, съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката с **пълна убеденост давам положителна оценка** и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да се присъди на **Татяна Дмитриевна Одинокова** научната степен **“доктор”** по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност: Икономика и управление (Туризм).

19.07.2019 г

Член на научното жури:

(проф. д-р Мариана Петрова)